

Jan FROLÍK a kol., *Pohřebiště ve vnitřním areálu Pražského hradu*, Archeologický ústav AV ČR, Praha, Praha 2016 (= *Castrum Pragense* 15)

243 s., ISBN 978-80-87365-93-9

Ačkoli je pro archeologii stěžejní zveřejňovat terénní dokumentaci, protože na rozdíl od jiných typů historických pramenů se k zaznamenání archeologické situace nelze již nikdy vrátit, není dnešní stav uspokojivý. Zejména u rozsáhlých výzkumů často nebývá potřebná dokumentace k dispozici ani po mnoha desetiletích. V tomto ohledu je mimořádným počinem ediční řada *Castrum Pragense*, zaměřená na pohřebiště v areálu Pražského hradu, resp. Hradčan. Zatímco předchozí svazky byly věnovány rozsáhlým pohřebištím (Lumbeho zahrada, kostel Panny Marie, Loretánské náměstí, pohřebiště v severním a západním předpolí Pražského hradu) a další aktuálně zkoumaná pohřebiště jsou již v edičním plánu (ulice Milady Horákové, Strahovská cihelna, Střešovice), anotovaná kniha zahrnuje poněkud nesourodý konglomerát drobnějších pohřebních areálů a izolovaných hrobů z vnitřního areálu Pražského hradu, jež doposud unikaly systematické pozornosti.

Široký je rovněž chronologický rozsah publikovaných výzkumů. Nejstarší z hrobů souvisí s počátky archeologických výzkumů na Hradě, nejmladší nálezy pochází z roku 2014. Je zcela zjevné, že nevyrovnaná je i úroveň dokumentace, kterou máme k dispozici, a to jak písemné, tak obrazové. Každý hrob je popsán v samostatném heslu a bylo mu nově přiřazeno identifikační číslo, které jej nadále jednoznačně určuje. Hlavní část katalogového hesla tvoří původní terénní dokumentace, konkrétně úplný přepis z terénního deníku či strukturovaný popis z náleзовé zprávy, dále podrobná obrazová dokumentace – kresebná i fotografická – a pochopitelně kompletní dokumentace doprovodných nálezů. V jednotlivých heslech je možno velmi dobře pozorovat proměny dokumentačních technik, od jednoduchých orientačních náčrtků přes poměrně kvalitní kresebnou dokumentaci až ke komplexním technikám, jež zahrnují kombinaci geodetického zaměření a fotogrammetrie, včetně přehledného vektorového vyhodnocení. Nejstarší dokumentace je zveřejněna formou reprodukce, zatímco

dokumentace z osmdesátých let 20. století byla nově zpracována a digitalizována, což její výpočetní schopnosti rozhodně prospělo.

I přes shodnou základní strukturu pojali obsah jednotlivých kapitol jejich autoři poněkud odlišně. Nejpodrobnější je výklad o dvou pohřebištích v areálu kláštera sv. Jiří, jejichž archeologické výzkumy proběhly v letech 2012 a 2013. Kromě důkladného popisu hrobů zde nechybí ani obsáhlý úvod k historii vlastního objektu i k dějinám archeologického bádání v této lokalitě, poměrně podrobná analýza pohřebních areálů a stručné vyhodnocení. Jiné kapitoly jsou stručnější a soustřeďují se především na popis hrobových kontextů. Specifickou strukturu má kapitola Kateřiny Tomkové, která se věnuje ojedinělým hrobům (bez jasné příslušnosti ke známým pohřebištím) a druhotně přemístěným kostem, a stručná stať Josefa Matiaška popisující doklady specifického zacházení s lidskými ostatky, konkrétně nálezy anatomických preparátů. Poslední část knihy od Petry Stránské pak přehledně shrnuje základní antropologické charakteristiky všech publikovaných ostatků. Publikace postrádá obecný závěr, což je pochopitelné, neboť mozaika shromážděných informací jednoznačné soudy ani neumožňuje.

Představená kniha ukazuje, jakým způsobem je možné přistoupit k publikaci terénní dokumentace různé kvality tak, aby mohla posloužit jako odrazový můstek k dalšímu systematickému bádání. A přestože její vydání, stejně jako vznik předchozích svazků, bylo umožněno především díky sérii grantových projektů, měla by se stát následovánímhodným vzorem i pro pracoviště, která takovými finančními zdroji nedisponují.

MARTIN ČECHURA

Ivo ŠTEFAN, *Či je ta krajina? Rozhovory s Janem Klápštěm o středověku i našem světě*, Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2019

167 s., ISBN 978-80-7422-597-0

Krajina vstoupila v posledních letech do veřejného prostoru jako důležité téma. Mluví se o krajině kulturní, historické, geologické, původní, industriální či zemědělské. Jan Klápště a Ivo Štefan, kdysi učitel a student, dnes dva přední čeští odborníci na středověkou archeologii, postavili krajinu do středu úvah o dějinách, svém oboru, minulých, ale i dnešních společnostech. Krajina